

Három bőségszaruból meríthetek

Hajdú Farkas-Zoltánnal beszélgetett Tóth Hajnal

Kultúra

A Romániai Írók Szövetsége a magyar szerzőnek járó díját idén **Hajdú Farkas-Zoltánnak** ítélte oda. A csíkszeredai születésű, 1987-ben politikai okokból Németországba emigrált íróval, műfordítóval, néprajzkutatóval, rendezővel ennek apropóján készítettünk interjút.

– Mit jelent Önnek az írószövetség díja?

– Ez az első elismerés, amit írói munkásságomért kaptam. Megtisztelve érzem magam.

– Miért választotta legutóbbi, Csonkamagyar 1919 című regénye témájaként ezt az esztendőket? Miként adódott az ötlet?

– A regény a -né című könyvsorozatom negyedik része, amelynek két főszereplője, a dunavecsei Weiß Lujza és a cseh-sziléziai Haissig Heinrich 1913-ban Pólában kötnek

Hajdú Farkas-Zoltán író Leánder fia társaságában

Fotó: HAJDÚ KINGA

házasságot. Itt vészeli át a háborút, de 1918 legvégén kiutasítják őket a már olasz fennhatóságú városból. Jägerndorfba kerülnek, Heinrich szülővárosába, amelyet közben átkezeszteltek Krnovnak, és a fiatal cseh-szlovák állam része. 1919-ben Cseh-Sziléziát éppúgy elcsatolták, mint Erdélyt. Ez az az év, amelynek során Európában milliók kerültek megalázó kisebbségbe. Lujzát és Heinrichet sorstársamnak érzem, innen származik az ötlet, hogy tüzetesebben szemügyre vegyem ezt a végzetes évet.

– A regényben megjelenik többek között Babits Mihály, Bartók Béla, Bánffy Miklós, Csinszka, Füst Milán, Franz Kafka, Kassák Lajos, Móricz Zsigmond. Melyik szereplő, melyik karakter a legkedvesebb önnek? Továbbá: ha vissza lehetne menni az időben, kinek a bőrébe bújna legszívesebben? Vagy melyikőjükkel ülne le kávézni, poharazgatni, beszélgetni egy jót?

– Nehéz választanom, hisz ezek a szereplők a maguk módján mindannyian kedvesek számomra, viszont a bőrébe egyiknek sem bújnék. Kávézni Kafkával szeretnék a prágai Café Louvre-ban, poharazgatni meg Joyce-szal a zürichi Zeughauskellerben, ahol természetesen az író kedvenc

borát, a Fendant de Siont innánk – biztos, el is fogyna néhány palack belőle.

– *Hogyan telt a könyvhöz való anyagok gyűjtésének, a dokumentálódásnak az időszaka?*

– Izgalmasan. Óriási anyag állt rendelkezésemre, élvezet volt mérlegelni, válogatni, úgy összeilleszteni a cselekményszálakat, hogy az olvasó is felfedezze az általam teremtett világ szabályait.

– *Milyen volt az együttműködés Vidák Zsolt grafikusművésszel, a regény illusztrátorával?*

– Vidák Zsolt már két kötetemet illusztrálta (*A homályban maradás ösztöne, Békebeli 1913*), felszavakból is megértjük egymást. Az egyéves, közös munka legkedvesebb élményei közé tartoztak az e-mailben érkező, újonnan elkészült illusztrációk, élvezetes volt látni, ahogy képpé sűrűsödnek a sokrétű cselekményszálak.

– *Az íráshoz mi ad Önnek ihletet?*

– Erre a kérdésre hadd válaszoljon helyettem Ipse a *Ki ez az ipse?* című könyvemből: „Van egyfajta ember, akit nem hagy békén az alkotás, a kényszer, hogy betűvel, színnel, hanggal valami újat létrehozson. Ez áldott állapot, katartikus érzés: kiúszni a végtelen óceánba, új partokat felfedezni. Ilyenkor az ember közege mindig a magány, mert szükségszerűen megfelelkezik mindarról, amit hazai kikötőjében hagyott. Magányosan áll a nagy folyam partján, eltökélten figyel a víz sodrását, arra a pillanatra várva, amikor valaki odasúgja neki: Most ugorhatsz! És ugrik, nyugodtan, mert tudja, hogy *ott bent* valami olyasmiben lesz része, amiben a biztonságos parton soha. A part a barlangbeli árnyék; a habok sodrásában megszabadulhat tőle. Boldogan elterül a vízen, úgy érzi, egyedül van a világon, kiválasztott, akinek a parton érthetetlennek tűnő, kellemetlen összefüggések itt világosak és jólesőek. Lebegő magánya boldogítja. De csakhamar fenyegető örvények ölelik át combját, karját. Fejét lehúzzák a mélybe. Kapálózni kezd, levegő után kapkod, egyetlen vágya, hogy újra leheveredjen a napszitta, szúrós füvek partjára, és a fák közül előlépjen a nyáját legeltető pásztor.”

– *Miként határozta meg írói mivoltát az erdélyi magyar és erdélyi szász származás és kultúra?*

– A magyar és német kultúra mellett a román is nagyban befolyásolta szellemi eszmélésemet. A szerencse fiának érzem magam, hogy gyerekkoromtól fogva háromnyelvű vagyok, három bőségszaruból meríthetek ihletet. De az írói mivolt nemcsak a nyelvre vonatkozik. Én a szemlélet tágasságát is odatartozónak érzem. Hogy is mondja Danton Büchner drámájában? „Mindig ugyanabban a kabátban szaladgálni, mindig ugyanazokat a ráncokat vetni. Szánalmas dolog olyan hangszernek lenni, melynek húrja csak egyetlen hangot ad.”

– *A járványhelyzet miatt a kulturális élet is nehéz helyzetbe került. Ön hogyan éli meg ezt az időszakot?*

– Magányos ember vagyok, hogy „animálisra” fordítsam a szót: megveszekedett könyvmoly és éjszakai bagoly. Imádom a családomat, feleségem, lányom, fiaim, unokáim okossága és szeretete mindenfajta szociális igényemet kielégíti. A közéletben sohasem vettem részt, bizony előnye is van a perifériának. Nem érzem nehéz helyzetben magam, de persze sajnálom, hogy Bukarestben nem vehettem át a díjat, és a csíkszeredai könyvvásáron sem lehetek ott. És persze alig várom, hogy elutazhassak Jägerndorf-Krnovba, hogy anyagot gyűjthessek a *Nem kikötő hajóhoz*, a sorozat ötödik kötetéhez.

– Mit jelent önnek a Bookart Kiadónál végzett tevékenysége?

– A Bookart a horgony számomra. Egyrészt mert öcsémnek, Hajdú Áronnak köszönhetem, hogy könyveim az általam megálmodott formában jelenhetnek meg – hál' istennek a Bookart habitusa éppen ellenkezője a népszerű regények ideges kiadóinak, akik az „átlagos olvasót” azzal kényeztetik, hogy nem kényszerítik gondolkodásra –, no meg Hajdú Krisztinának, aki profi módon végzi a tördelést. Másrészt izgalmas szellemi kalandnak tartom a szerkesztést és fordítást is: augusztusban jelent meg Bartos Tibor csodaszép könyve, a *Sosemvolt cigányország*, amit én szerkesztettem, s hamarosan az olvasó kézbe veheti Hans-Erhard Lessing könyvét a bicikli kultúrtörténetéről, ezt Domokos Zsófiával fordítottuk magyarra.

– Jelenleg min dolgozik, lett legyen az prózáírás, műfordítás vagy film?

– Említettem, a -né ötödik kötetén dolgozok, és gyűjtöm az anyagot két újabb regényhez. Közben Takács Ferencsel szerkesztem a méltatlanul elfelejtett Bartos Tibor nagyszabású önéletírásának első kötetét (*Arany vasmacska*), és írok egy szinopszist (noha ez nem tartozik a számomra kellemes foglalatosságok közé!), mert dokumentumfilmet szeretnék készíteni erről a titokzatos Bartosról, *Keveseket szerettem, azokat is utáltam* címmel.